

Снигур О. М., Володько І. В. Подготовка будущих учителей украинского языка к созданию тестов средствами информационно-коммуникационных технологий.

В данной статье рассматриваются некоторые аспекты подготовки студентов к созданию электронных тестов по украинскому языку и литературе с помощью программы tMaker.

Ключевые слова: *электронное тестирование, тестовые задания лингвометодического характера, программа для создания электронных тестов.*

Snigur O. M., Volod'ko I. V. Preparation future teachers of Ukrainian to creation of tests facilities of of informatively-communication technologies.

In this article some aspects of preparation of students are examined to creation of electronic tests on Ukrainian and literature by the program of tMaker.

Keywords: *electronic testing, test tasks of linguistic and methodical character, program for creation of electronic tests.*

Тезікова С. В.
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

АКРЕДИТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В США

У статті розглянуто становлення та розвиток акредитації вищих навчальних закладів США, проаналізовано підходи залежно від змін в освіті, розкрито акредитаційні процедури, методи та форми, окреслено подальші перспективи.

Ключові слова: *акредитація, асоціація, визначення якості освіти*

Євроінтеграційні процеси в суспільстві, впровадження в освіту інформаційних технологій сприяли розвитку спільних педагогічних явищ. Педагогічні дослідження з таких проблем зарубіжної освіти як професійна підготовка вчителів у Західній Європі (Л. П. Пуховська), професійна підготовка та діяльність педагогів у різних освітніх системах (Н. В. Абашкіна, Ю. В. Кіщенко, Н. В. Лавриченко, М. П. Лещенко, А. В. Парінов, О. В. Сухомлинська), післядипломна освіта педагогів (В. В. Олійник, С. І. Синенько), освіта в інформаційному суспільстві (В. О. Кудін) сприяли формуванню розуміння нових педагогічних явищ. Одним з них є акредитація вищих навчальних закладів та професійних програм, яка розглядається нами як засіб вимірювання якості освіти на національному рівні та передбачає визначення відповідності освітніх послуг, які надаються університетом, тим стандартам, які визначені на певному етапі розвитку країни [2, с. 146].

Метою цієї статті є розкриття становлення даного процесу у освітньому просторі США.

У вітчизняну освіту акредитація увійшла наприкінці ХХ століття. Саме ж явище суспільного визначення якості діяльності навчальних закладів народилося у системі освіти США наприкінці ХІХ на початку ХХ століття, коли було створено регіональні акредитаційні агенції в професійних асоціаціях освітян: Middle States Association of Colleges and Schools ((MSA) 1887), New England Association ((NEASC) 1885), North Central Association of Colleges and Schools ((NCA) 1895), Northwest Association of Schools and Colleges (1917), Southern Association of Colleges and Schools ((SACS) 1895). У 1905 році NCA спробувала атестувати загальноосвітні школи та визначити рівень підготовки випускників та їх можливість продовжувати навчання у коледжах. До 1909 року цією організацією було проведено акредитацію коледжів та до 1913 року складено список акредитованих навчальних закладів. [5, с. 28].

Зазначимо, що на цьому етапі відбувався активний діалог між вчителями шкіл та викладачами коледжів щодо стандартів підготовки, постійно зростала кількість коледжів та учнів, які бажали в них навчатися. Щоб подолати розрив між реальним рівнем підготовки випускників школи та вимогами коледжів, останні прибігали до відкриття підготовчих курсів, проведення консультацій.

Професійні асоціації вчителів, які розглядаються дослідниками, як об'єднання професіоналів, які спрямовують свою діяльність на розвиток професії та лобювання інтересів тих, хто працює у галузі, зосередилися на вирішенні протиріччя між відсутністю єдиних вимог до змісту навчання і рівня підготовки в школі та вимогами коледжів щодо готовності випускників до подальшого навчання [1, с. 53]. В результаті цієї роботи було започатковано систематичну перевірку навчальних закладів та вивчення їх умов за елементарними, колективно визнаними показниками: кількість викладачів, терміни навчання, умови прийому. До цієї роботи залучалися ті, хто вже працював у галузі та були членами названих, неурядових асоціацій. На державному рівні такі питання на цьому етапі ще не ставилися.

Дослідники відмічають, що акредитаційні процеси вперше було започатковано у медичній галузі (1900), пізніше подібну роботу запровадили у галузі підготовки юристів, дантистів, архітекторів, працівників бібліотечної справи, музики, педагогічної освіти та бізнес освіти.

Основними методами проведення акредитації цього періоду вважалися звіти навчальних закладів про відповідність встановленим критеріям. Періодично проводилися відвідування експертами коледжів. В галузі музичної освіти були започатковані взаємовідвідування фахівців споріднених навчальних закладів. Результати такої роботи, як правило широко не обговорювалися, а були відомими лише учасникам процедури.

Отже, протягом 20-х років ХХ століття освітяни США зосередилися на визначенні рівня необхідних матеріальних умов щодо організації навчання, а не на особливостях навчального процесу, роботі вчителя та становищі учня. Такий підхід критикувався, поперше тому, що навчально-матеріальні умови легко представити цифрами, але від них не завжди залежить результат навчання. По-друге, такі показники не дають можливість відслідковувати місію та завдання, особливості навчальної традиції університетів. По-третє, відсутнє визначення ефективності використання матеріальних засобів. І нарешті, на певному етапі, навчальні заклади, щоб відповідати акредитаційним вимогам, забезпечували необхідну кількість матеріальних засобів без їх використання, що перешкоджало об'єктивній оцінці, порівнянню закладів між собою [5, с. 59-60].

Протягом 30-40х років, за ініціативою NSA, було переглянуто акредитаційні вимоги і визнано необхідним аналізувати навчальний процес і всю діяльність закладу залежно від визначеної їм мети. Так, зрозумілим було що місія та завдання релігійного коледжу природно відрізнялися від місії та завдань навчального закладу аграрної галузі, то її особливості діяльності відповідних установ повинні враховуватися. Акредитаційні агенції інших регіонів також підтримали таку думку. Кількісні показники діяльності університетів та коледжів збиралися, але їм приділялось значно менше уваги.

З 50-х років вища освіта США поступово втрачає елітарний характер, різко зростає кількість навчальних закладів та студентів, що здобувають вищу освіту, відкриваються магістерські та докторські програми. Число акредитаційних агенцій збільшилось з 22 у 1951 році до 47 у 1982 році.

Період 50-80-х років характеризується продовженням удосконалення акредитаційних процедур за процесуальним підходом. Обов'язковими стали самоаналіз навчального закладу, візити експертів та підготовка доповідей за результатами їх роботи. Під час перебування в установі візитери мали встановлювати об'єктивність поданої в самоаналізі інформації через зустрічі з викладачами та студентами, спостереження, відвідування навчальних занять, інтерв'ю з випускниками, представниками регіональних

професійних асоціацій, ознайомлення з документацією. На підставі зібраних матеріалів готувалися висновки та визначалися ті напрямки роботи що потребували більшої уваги.

До складу експертних команд входили представники галузевих підприємств та установ, викладачі, що здійснювали підготовку фахівців в інших навчальних закладах, працівники адміністративних та фінансових відділів, приймальних комісій, студентських організацій, декани факультетів, ректори та проректори університетів та коледжів. Спеціальна підготовка експертів з акредитації не проводилась. На збільшення навчальних закладів та спеціальностей, необхідність забезпечення спільних підходів до організації освіти та створення умов для реалізації студентських потреб (зміна спеціальності, місця навчання, поєднання навчання та роботи) акредитаційні агенції прореагували запровадженням переакредитації навчальних закладів кожні 10 років, що дозволило контролювати вже існуючі університети та намагатися не зменшувати рівень вимог створюючи нові.

З 60-х років департаментом США, освітніми відділами урядів встановлено, що держава може підтримувати навчальний заклад за таких умов: 1. навчальний заклад повинен бути проліцензованим в штаті, де він розташований; 2. навчальний заклад – проакредитований національно визнаною агенцією. Отже, сформовано “тріаду”: федеральний уряд (державна ліцензія), уряд штату (визнання закладу та його сертифікація), професійні асоціації – акредитація університетів та програм (спеціальностей).

Слід зазначити, що у США відповідальність за якість надання освітніх послуг лежить на самому навчальному закладі. Саме від нього вимагається визначення адекватної потребам суспільства місії, завдань, прогнозування результатів та створення всіх умов для їх забезпечення. Уряд США часто знаходиться на відстані від університетів та коледжів і тому, що є такі заклади, що були створені ще до створення самого уряду, і тому, що є велика кількість приватних навчальних закладів, що не відносяться до державного департаменту. Державна підтримка освіти реалізується через замовлення університетам науково-дослідних проектів та їх фінансування, створення нових програм, надання грантів, відкриття наукових лабораторій, виділення коштів на допомогу студентам.

На рівні штатів приймається рішення про створення навчального закладу, здійснюється його фінансування, проводиться ліцензування та сертифікація фахівців. На уряд штатів покладено відповідальність за наявність мінімальних та необхідних умов діяльності навчальних закладів. Саме тому вони контролюють адміністративну сферу навчальних закладів, розподіл коштів та матеріальних ресурсів, приймають рішення про відкриття та закриття спеціальностей залежно від потреб регіональної економіки.

Акредитаційні агенції професійних асоціацій відповідають в основному за визначення якості навчальних програм, планів підготовки, рівня кваліфікації кадрів, навчально-методичне та навчально-матеріальне забезпеченням. В межах асоціацій обговорюються вимоги до навчальних закладів, стандарти змісту підготовки, критерії оцінки якості надання освітніх послуг.

Час від часу в суспільстві відбуваються дискусії щодо співвідношення відповідальності в межах охарактеризованої тріади, змісту підготовки фахівців, необхідних навчальних умов. Прикладом такої дискусії була ситуація навколо підготовки вчителя, яка викликана низькими показниками американських учнів на міжнародному рівні [3; 9; 10].

Для оптимізації процесу акредитації та забезпечення належного рівня університетської освіти протягом 80-х років відмічається консолідація зусиль регіональних асоціацій, розробка рекомендацій щодо проведення акредитаційних процедур, підготовка довідників, переліків питань до аналізу діяльності за різними напрямками, проведення спеціальних семінарів для учасників акредитації. SACS було вперше висунуто вимогу визначати недоліки, що існують у навчальному закладі, та

окреслювати можливі шляхи їх подолання.

Слід зазначити, що не всі учасники освітянського простору США того періоду схвально ставилися до акредитації. Причини цього лежать у складності процедури, необхідності готувати значну кількість статистичного матеріалу, формальних звітів, координувати роботи великої кількості людей під час проведення самоаналізу і експертизи, що пов'язано із збільшенням навантаження на працюючих та відволіканням їх від реальної справи.

Як наслідок, в результаті постійних дебатів про виправданість та результативність акредитації, ще на початку 80-х агенції запропонували такі послаблення та варіації процедур: проведення акредитацій програм (спеціальностей), а не навчальних закладів; аналіз загальних, а не специфічних стандартів підготовки; право навчального закладу пропонувати напрями експертизи у межах спеціальності; довільна форма самоаналізу; визначення як слабких, так і сильних сторін діяльності навчального закладу; створення більш авторитетних команд експертів для престижних університетів, а для щойно створених навчальних закладів експертами призначати тих фахівців, які щойно пройшли подібні процедури у своїх університетах та коледжах. Але і ці пропозиції не допомогли досягнути повністю схвального відношення до акредитації у США [5, с. 50].

Отже, до кінця 80-х років всі акредитаційні агенції США пройшли шлях від забезпечення єдності у поглядах на необхідні матеріальні умови навчання, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів у межах регіону (20ті роки) до визначення складових навчального процесу (30-40 роки) та шляхів його удосконалення (50-80ті роки). До цього часу вже повністю визначилися акредитаційні процедури: самоаналіз, відвідування експертів, розгляд матеріалів на засіданнях відповідних комісій неурядових організацій та в уряді.

Наприкінці 80-тих початку 90-х років з'являється новий підхід до проведення акредитації у США, який пов'язано із появою в теорії та практиці поняття "компетенція" та необхідністю визначення характеристик професійної поведінки спеціалістів. Об'єктами аналізу стають не лише діяльність навчального закладу та його підрозділів за різними напрямками, а і конкретні результати студентів: проекти, творчі роботи, портфоліо, відгуки працевлаштування, рейтинги випускників на робочих місцях. Для того щоб забезпечити об'єктивність в оцінці процесу підготовки студентів, деякі агенції дозволяють включати до акредитаційної справи не спеціально підготовлені звіти про самоаналіз, а матеріали регулярних, планових програм, що реалізовано в установі, звіти про університетський аудит, інформації щодо внутрішнього вивчення навчальним закладом окремих напрямів роботи, які можуть демонструвати систематичність, результативність та раціональність заходів. Дозволяється також подавати матеріали в електронному оформленні і не вимагається паперовий варіант звітів. Як експеримент, навчальним закладам запропоновано готувати електронні портфоліо, які могли б розглядатися не лише членами акредитаційних комісій, а і бути доступними студентам, батькам, громадськості [4]. Отже, на цьому етапі ми визначаємо роль акредитації щодо стимулювання відповідальності навчального закладу за об'єктивність інформації що надається замовникам освіти.

У 2000 році Western Association of Schools and Colleges ((WASC) 1962), оптимізуючи акредитацію, погодилась на проведення двох відстрочених у часі візитів експертів до навчального закладу: перший – з метою ознайомлення з університетом, програмами, планування акредитаційних заходів, відбору напрямів аналізу, а другий – через декілька місяців, з метою вивчення навчального процесу та його ефективності. Такий підхід, на думку дослідників, з одного боку, дозволяє послабити напруженість у підрозділах університетів, викликану перебуванням експертів, сприяє їх різнобічному знайомству із ситуацією, з іншого, акредитаційні процедури і надалі залишаються обтяжливими для навчальних закладів: 9 акредитаційних стандартів по декілька підпунктів складають 41 напрямок для перевірки, кожен з яких має ще пункти для уточнення (в цілому

250 позицій) [5, с. 53].

За американськими акредитаційними стандартами аналізу підлягають: стратегія діяльності установи, цілі та ефективність планування, управління та адміністрування, освітні програми, кадрове забезпечення, навчально-методичне забезпечення та робота бібліотеки, інформаційно-комунікаційне навчальне середовище, підтримка студентів, матеріальне забезпечення, розподіл фінансових ресурсів [6, с. 9-82]. При формуванні експертної комісії враховуються пропозиції навчального закладу та, по завершенню процедури, беруться до уваги оцінки щодо об'єктивності та кваліфікованості роботи експертів. Однак, також відзначається недостатня кількість тих фахівців, які можуть проводити процедуру, порядок їх відбору (лише за їх ініціативою та на підставі інтерв'ю), відсутність ротачії експертів та збільшення чисельності.

Отже, позитивним надбанням розвитку акредитації у США наприкінці ХХ століття вважається застосування формалізованих підходів збирання інформації, намагання забезпечити баланс кількісних та якісних інформацій-підтверджень показників діяльності навчального закладу, проведення самоаналізу та зовнішньої експертизи. Однак, виходячи із американської традиції освіти: студенти змінюють навчальні заклади, факультети, спеціальності, навчаються не повний день, обирають дисципліни, переривають навчання, тощо забезпечити високу результативність навчального процесу та високі показники досягнень студентів не вдається можливим. Особливі труднощі пов'язані із встановленням зв'язків навчального закладу з працевлаштуванням випускниками. За відсутності відповідальності навчального закладу за працевлаштування випускників, але при наявності вимоги продемонструвати результативність своєї роботи університети США були змушені створювати спеціальні відділи, завданням яких було налагоджувати зв'язки з рекрутськими компаніями та агенціями, проводити ярмарки робочих місць, розвивати системи зворотного зв'язку із випускниками та відслідковувати їх професійні біографії, аналізувати рейтинги та встановлювати відповідність навчальних програм потребам сучасної економіки.

Початок ХХІ століття пов'язується із впровадженням у суспільне життя інформаційних технологій, що вплинуло на зміни акредитаційних процедур та критеріїв вимірювання якості роботи навчальних закладів. Внутрішніми передумовами змін називають посилену увагу до управління та моніторингу, пошук резервів ефективності, велику кількість навчально-педагогічних кадрів пенсійного віку. Зовнішні чинники змін пов'язують з реаліями глобалізації, коли контингент студентів не обмежується національними кордонами, а навчальні заклади мають свої філії не лише в своїй країні.

Сьогодні біля 2 млн. студентів США залучено у різні форми дистанційної освіти, починаючи від спілкування засобами електронної пошти та закінчуючи навчанням із використанням телевізійних та інтернет-технологій. Понад половину існуючих навчальних закладів експериментують в цьому напрямі. Є навчальні установи, де незначна кількість студентів залучена до таких програм, і в той же час на освітньому просторі з'являються нові типи навчальних закладів: корпоративні університети (Моторола, Дісней, Тойота, ІВМ та ін.), створені для тих, хто працює в корпораціях для покращення кваліфікації та задоволення потреб у нових знаннях.

Таким чином, перед акредитаційними агенціями виникли нові виклики: розробити критерії оцінювання якості освітніх послуг за дистанційними формами навчання. Даний напрям роботи активно розробляється як на теоретичному, так і практичному рівнях.

Отже, акредитацію як засіб вимірювання якості університетської освіти в США започаткована на початку ХХ століття в неурядових професійних асоціаціях в результаті колективного визначення вимог до працівників та шляхів їх забезпечення навчальними закладами. Визначено акредитаційні процедури, які змінювалися та удосконалювалися в залежності від змін у суспільстві та освіті. Даний процес впроваджено у європейські країни, де він має свої особливості, які підлягають подальшому вивченню.

Використана література:

1. Ларіна Т. В. Исторична ретроспектива діяльності вчительських спілок у США з проблеми досконалості підготовки фахівців-педагогів // Наукові записки: Психолого-педагогічні науки / Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя ; [за заг. ред. Є. І. Коваленко]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. – 2006. – № 4. – С. 140-144.
2. Тезікова С. В. До змісту понять “measuring”, “assessment” та “evaluation” в освіті // Науковий часопис Національного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 20 : збірник наукових праць / за ред. В. П. Сергієнка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 187 с. – С. 143-147.
3. Darling-Hammond L. and Berry B. Teacher Professionalism and the Commission Reports: The Prospects for Creating a Learner-Centered Profession of Teaching // Commissions, Reports, Reforms, and Educational Policy ed. By Rick Ginsberg and David N. Plank. – Westport, Connecticut, London : Praeger, 1994. – P. 151-169.
4. Designs for Excellence: Handbook for Institutional Self-Study, Seven Edition, 2000. – 364 p.
5. El-Khawas E. Accreditation in the USA: origins, developments and future prospects / UNESCO, 2001 [Електронний ресурс] <http://www.unesco.org/iiep> – 196 p.
6. Handbook of Accreditation, WASC, 1998. – P. 9-82.
7. National Council for Accreditation of Teacher Education (NCATE). Professional Standards for the Accreditation of Schools, Colleges, and Departments of Education. – NCATE, 2002.
8. Southern Association of Colleges and Schools, Commission on Colleges. 1984. Criteria for accreditation. Atlanta, GA: SACS.
9. Sowell T. Inside American education: the decline, the deception, the dogmas. – The Free Press. A Division of Macmillan, Inc. – New York, 1993. – 368 p.
10. Tomorrow's Teachers: A Report of the Holmes Group. – East Lansing, MI : The Holmes Group, Inc., 1986. – 113 p.

Тезікова С. В. Акредитация как средство определения качества образования в американских университетах.

В статье рассмотрен процесс становления и развития аккредитации высших учебных заведений США, проанализированы подходы в зависимости от изменений в образовании, раскрыты аккредитационные процедуры, методы, формы, определены дальнейшие перспективы.

Ключевые слова: аккредитация, ассоциация, определение качества образования.

Tezikova S. V. Accreditation as a means of Quality Assurance in the Universities of the USA.

This article deals with accreditation in the universities of the USA. The author describes its development, analyzes approaches according to educational changes, describes procedures, methods, forms and perspectives.

Keywords: accreditation, association, quality assurance.

Трифонов О. М.
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ СУЧАСНИМ ЗНАННЯМ ТА ПІДХОДАМ ДО АНАЛІЗУ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ

У статті розглянуті актуальні питання організації навчання природничих дисциплін в сучасній загальноосвітній школі. Наведені деякі методичні особливості навчання учнів сучасним знанням та підходам до аналізу природних явищ, що сприятимуть підвищенню якості знань школярів.

Ключові слова: організація навчання, природничі науки, якість знань.

У методиці навчання фізики традиційно розглядаються чотири фундаментальні взаємодії. У підручниках та посібниках ці поняття констатуються як наукові стандартні